

**Univerzita Hradec Králové – Pedagogická fakulta
Katedra kulturních a náboženských studií**

Hodnocení bakalářské práce

Posudek oponenta práce

Jméno autora: Pavla Holšán

Název práce: Inkulturace jógy do evropské kultury a reflexe jejího vlivu na psychickou a fyzickou kondici

Oponent práce: Mgr. Luděk Jirka, Ph.D.

Téma a cíl práce: Bakalářská práce se zabývá jógou, jejím historickým vznikem, jejím duchovním rozměrem a psychickým působením a také vlivem jógy na evropskou kulturu. Celkovým cílem práce je posoudit, zda a jakým způsobem se jóga inkulturovala do evropského prostředí.

Zaměření práce: jóga, psychika, evropská společnost

Jazyková a stylistická úroveň práce: Po jazykové i stylistické stránce je práce zpracována na odpovídající úrovni (až na drobnosti). Stylistické chyby se vyskytují zejména v podobě čárek, ale častěji se objevují i menší nepřesnosti (např. vynechání písmen ve slově). Méně často se pak také objevují některé drobné gramatické chyby („učitelé“ namísto „učitele“, s. 21).

Rozsah práce: V mezích středního rozsahu, 47 stran včetně bibliografie.

Použitá literatura: Bakalářská práce pracuje s fundovanými zdroji. Celkově je text založen na 35 tištěných zdrojích a na 9 internetových zdrojích.

Formální stránka práce: Po formální stránce je práce včetně poznámkového aparátu zpracována požadovaným způsobem.

Celkové hodnocení a kritické poznámky:

Bakalářská práce si vytkla za cíl analyzovat problematiku jógy, jejího působení na jedince a její inkulturaci do evropské společnosti. Autorka se snaží poměrně rozšířený fenomén rozebrat z perspektivy jeho vzniku, jeho užití a chápání v indické společnosti a následně jeho uplatnění v evropské společnosti. Jógu tedy autorka pobírá jako tradiční jev, který má užití v současnosti v jiném prostředí. Práce se snaží poukázat na duchovní a psychický rozměr jógy a zkoumá, jaké výhody v dnešním světě přináší – a s tím souvisí i skutečnost, že autorka závěru své práce moralizuje.

Především je nutné upozornit, že chápání jógy v indické společnosti a v evropské společnosti může být – a podle autorky také je – signifikantně odlišné. Zatímco v indické společnosti je jóga prostředkem tradicionalismu, v evropské společnosti, jak autorka uvádí, se jedná spíše o možnost kreolizované formy a tedy o odpoutání se od uspěchaného života, anebo od „něčeho“, co omezuje zdraví a svobodu. V tomto podání autorka dává důraz na využití jógy v evropské kultuře v rámci duchovního a spirituálního pojetí. Autorka toto porozumění implikuje v podstatě v celé své práci a poukazuje na skutečnost, že člověk může pomocí pohybů zvýšit svoji pozornost, být vnímavější, blíže poznání, uvolnit se psychicky a fyzicky apod. a to v západní moderní a technicistní společnosti. V souvislosti s tím ovšem také uvádí předpoklad západní kultury v jakémisi materialistickém-kapitalistickém-individualizovaném-racionalistickém pojetí (ačkoliv to takto explicitně neformulovala), když např. uvádí o evropské společnosti, že „*lidé věří výhradně v jednání a neptají se na subjekt konání*“ (s. 33). Autorka pak odkazuje na nutnost „*sebepoznání*“ (s. 33) nebo „*znalost zákonů života, především života vnitřního*“ (s. 40). V uvedených citacích, které udávají autorčino předporozumění západního moderního „zkaženého“ světa a tradičního „nezkaženého“ nezápadního světa, bychom mohli pokračovat. Toto předporozumění je ovšem špatné, neboť je příliš zobecnělé.

Autorka se také ve své práci věnuje velmi pozitivním náhledům na jógu, ale bez jakékoliv hlubší kritické úvahy o tom, co jóga představuje. Ono „*šťěstí*“ (s. 40) nebo „*využívání nejdokonalejšího a nejkrásnějšího zařízení na planetě, který je člověk sám*“ (s. 40) pomocí jógy je velice pozitivní vnímání jógy, až téměř glorifikace, ale zde bych si představoval spíše kriticky kladené otázky – např. si lze položit otázku, zda pozitivní vlivy jógy na fyzickou a psychickou kondici nejsou spojitelné spíše s imaginací jedince, prostředkem pro psychické uspokojení nebo jakýmsi „placebo efektem“, než aby jóga měla skutečné a reálné rysy jakési důsledky „psychické očisty“? Autorka by nemusela přímo sledovat linii navrženou v předcházející větě, ale přesto bych si představoval nějakou hlubší analytickou reflexi jógy.

Autorka se dále zaměřuje na efemérní vnitřní život, na štěstí, na poznání sebe apod., ale to jsou velice vágní termíny. Zde jsem možná příliš racionální, ale přijde mi o to, že termín jako vnitřní život se dá chápat tak mnohovrstevnatě a multidimenzionálně, že postrádá nějaké

zásadní ukotvení v tom, co má vlastně představovat. Autorka to sama dokonce ukazuje: „*Jóga nezná hranice*“ (s. 41) nebo „*podle jogínské filosofie jdou všechny problémy možné řešit tím, že si vypěstujeme vnitřní sílu a charakter*“ (s. 41). Tato neukotvenost vágních termínů, které autorka také dále neanalyzuje, se dá jen těžko nějakým způsobem rozebrat. Přinejmenším mohla alespoň nabídnout nějakou jejich definici.

Nejde mi ani o to sledovat racionalistickou linii jako spíše o odpoutání se od glorifikace, od nevy nuceného pozitivního náhledu, který je spojen předporozuměním o absolutní validitě a správnosti joginského cvičení. Představoval bych si, že by zde měl být větší odstup, aby se práce blížila více k odborné práci, kterou má bakalářská práce být. V konečném důsledku to totiž vypadá, že závěry bakalářské práce spíše souzní s autorčiným niterním přesvědčením než s reálnou hodnotou jógy.

Práci bylo možné rozdělit na západní pojetí a východní indické pojetí, podle toho postupovat a uvést, že se jedná o odlišné rozměry chápání. Autorka neměla hned implicitně určovat evropský přístup jako špatný, omezující a limitující – což je patrné i v případě dýchání, vůle nebo uvažování Evropanů, jak autorka sama píše. Obecně bych pak řekl, že téma inkulturace jógy do západní společnosti je pro autorčinu bakalářskou práci spíše méně důležité, protože se ve své práci hledala spíše porozumění „pravé podstaty“ jógy.

Práce je jinak velmi dobře sepsaná, psaná odborným jazykem a se zjevnou snahou představit hlouběji pojetí jógy. Je tak patrné, že si autorka dala na psaní bakalářské práce velmi záležet a také je patrné její zanícení jógou. Až na výše uvedené námitky tak hodnotím práci pozitivně.

Otázky oponenta práce:

- V čem spatřujete transkulturním pojetí ve Vaší práci?
- Dá se nějak ukotvit nebo analyzovat jóga (nebo joginské cvičení), aby nebyla popisována pouze s ohledem na vágní superlativy o pozitivismu jógy nebo na vágní termíny „lepšího vnitřního života“ nebo „nalezení štěstí“?

Datum: 4.7. 2019

Mgr. Luděk Jirka, Ph.D